

Kantelu piispa Teemu Laajasalon yllytyksestä kirkkolain vastaiseen toimintaan Helsingin hiippakunnassa sekä piispan ja pappislupausten rikkomisesta

KANTELU

Kantelija on toimittanut tuomiokapituliin kantelun, jossa hän on arvostellut sitä, että piispa Laajasalo on julkisesti ilmoittanut, että samaa sukupuolta olevat parit voidaan vihkiä piispainkokouksen 6.8.2020 päivätyssä selvityksessään hahmotteleman sovintomallin mukaisesti ja että näin on jo Helsingin hiippakunnassa toimittu. Laajasalon mainitsema sovintomalli on piispainkokouksen selvityksessä esitettyjen vaihtoehtojen numero kolme, jossa kirkko pitää avioliittoa miehen ja naisen välisenä ja vihkii tämän mukaisesti, mutta antaa mahdollisuuden kirkolliseen vihkimiseen myös samaa sukupuolta oleville pareille.

Kantelija on todennut, ettei edellä mainittua sovintomallia ole missään kirkon virallisissa elimissä hyväksytty, vaan se on yksi mahdollisista vaihtoehdoista kirkolliskokouksen keskustelun pohjaksi ja on voimassa olevan kirkkolain vastainen. Kantelija on lisäksi katsonut, että Helsingin tuomiokapituli on kirkkolain vastaisesti ja kirkkojärjestyksen 19 luvun 1 §:n 2 ja 3 momenttien vastaisesti toimivaltansa ylittäen tehnyt kirkkolain vastaisen päätöksen olla antamatta seuraamuksia samaa sukupuolta olevia pareja vihkineille papeille.

Kantelija on viitannut kirkkolain 1 §:ään ja kirkkojärjestyksen 1 §:ään, joissa säädetään Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tunnustuksesta, ja todennut, että piispalla, papeilla tai tuomiokapituleilla ei ole oikeutta tehdä näiden säännösten vastaisia päätöksiä. Kantelija on katsonut, että piispa Laajasalo on edellä mainitussa päätöksessään ylittänyt Eduskunnan hyväksymän kirkkolain ja niin syyllistynyt virka-asemansa väärinkäyttöön sekä kirkkoa hajottavaan toimintaan rikkoen uskonrauhan sekä toimillaan syyllistynyt kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, eli kirkkolain mukaisesti Raamattuun uskovia kirkkonsa jäseniä vastaan. Kantelija on vaatinut, että tuomiokapitulin tulee antaa piispa Laajasalolle asianmukainen rangaistus sekä kehoitus jatkossa noudattaa kirkkolakia sekä piispan lupaustaan ja pappislupaustaan. Kantelija on todennut, että kantelun perusteet tulevat Raamatusta sekä kirkolliskokouksen päätöksestä.

Kantelija on pitänyt kirkkomme ykseyden kannalta ensiarvoisen tärkeänä, että Helsingin tuomiokapituli antaa selkeän päätöksen piispa Laajasalolle pitäytyä kirkkolain ja Jumalan pyhän sanan puitteissa sekä pappislupauksessaan ja piispan vihkimyksessä antamassaan lupauksessa niin omassa julistuksessaan kuin hiippakuntansa pappien toimissa noudattaa ehdottomasti kirkkolakia ja Raamatun sanaa ja kieltää samaa sukupuolta olevien pappien vihkiminen tai siunaaminen rangaistuksen uhalla. Kantelija on todennut, että tämä kantelu on ensiarvoisen tärkeä, jotta kirkkomme uskottavuus kristillisenä Raamattuun nojaavana organisaationa säilyy ja Raamatun auktoriteetti pysyy voimassa ja kirkkomme arvostus globaalissa Kristuksen ruumiissa säilyy.

TUOMIOKAPITULIN RATKAISU JA PERUSTELUT

Kirkkojärjestyksen 19 luvun 1 §:n mukaan tuomiokapitulin tehtäviin kuuluu valvoa papiston tehtävien hoitoa ja elämää. Valvontatehtävä koskee vihkimyksessä saatavan

pappisviran perusteella kaikkia hiippakunnan pappeja riippumatta siitä, ovatko he seurakunnan tai seurakuntayhtymän papin virassa vai eivät. Myös piispa pappisvirkansa perusteella kuuluu valvonnan piiriin.

Kantelija on kantelussaan pitänyt moittittavana sitä, että piispa Laajasalo on piispainkokouksen 6.8.2020 laatiman selvitykseen viitaten todennut, että selvityksessä hahmotellun sovintomallin mukaisesti samaa sukupuolta olevat parit voidaan vihkiä ja että näin on Helsingin hiippakunnassa jo toimittu.

Kirkon piirissä samaa sukupuolta olevien parien vihkimisestä avioliittoon käydään aktiivisesti keskustelua ja asiasta vallitsee erilaisia näkemyksiä. Myös kirkolliskokouksessa asiaa on käsitelty useaan otteeseen. Kirkolliskokous päätti täysistunnossaan 18.5.2018, että edustaja-aloite 1/2017 kirkon avioliittokäsityksen laajentamiseksi jätetään raukeamaan. Samalla kirkolliskokous päätti pyytää piispainkokousta edistämään kunnioittavaa keskustelua ja edelleen selvittämään vaihtoehtoja avioliittokäsityksestä vallitsevan erimielisyyden ratkaisemiseksi.

Piispainkokous on laatinut asiasta 6.8.2020 päivätyn selvityksen, jossa on hahmoteltu kuusi erilaista mallia, joilla kysymystä voidaan lähestyä. Mallit etäisimmät vaihtoehdot ovat yhtäältä, että kirkko pitää avioliittoa miehen ja naisen välisenä ja vihkiä tämän mukaisesti eikä samaa sukupuolta olevien parisuhteisiin liittyviä toimituksia tunnusteta eikä toteuteta, ja toisaalta, että kirkko on muuttanut käsityksensä avioliitosta sukupuolineutraaliksi ja vihkiä tämän mukaisesti. Kantelussa mainitun kolmannen mallin mukaan kirkko pitää avioliittoa miehen ja naisen välisenä ja vihkiä tämän mukaisesti, mutta antaa mahdollisuuden kirkolliseen vihkimiseen myös samaa sukupuolta oleville pareille sallimalla papeille näiden parien vihkimisen avioliittoon. Säilyttäessään kirkon nykyisen käsityksen avioliitosta malli antaa papeille omatunnonvapauden vihkiä tai siunata myös samaa sukupuolta olevia pareja soveltamalla kirkkokäsikirjan kaavaa. Aiemmat kirkon päätökset avioliittokäsityksestä pysyvät voimassa. Papistolle ei synny uusia virkavelvollisuuksia. Sen sijaan luodaan menettely, jossa samaa sukupuolta olevien kirkollinen vihkiminen tehdään mahdolliseksi antamalla papille mahdollisuus vihkiä. Malli korostaa yksittäisen papin vastuuta ja toteuttaa samaa sukupuolta olevien parien vihkimisen kirkon avioliittokäsitystä muuttamatta. Samalla avioliittokäsityksen ja vihkimiskäytännön välille näyttää syntyvän jännite. Siksi voidaan kysyä, eikö tämä merkitsisi asiallisesti kirkon avioliittokäsityksen muuttamista tai ainakin sen väljentämistä. Tähän voidaan vastata esimerkiksi vetoamalla siihen, että pastoraalisista, sielunhoidollisista tai kirkon ykseyteen liittyvistä syistä kirkko on aiemminkin antanut tilaa tapauskohtaiselle harkinnalle ja erilaisille poikkeusmenettelyille.

Tuomiokapituli toteaa, että 1.3.2017 voimaan tullut avioliittolain muutos mahdollistaa samaa sukupuolta olevien vihkimisen avioliittoon. Kirkko saa kuitenkin edelleen perustuslain 11 §:ssä säädetyn uskonnonvapauden nojalla päättää omista kirkollisista toimituksistaan ja myös siitä, ketä se vihkiä kirkollisesti avioliittoon. Korkeimman hallinto-oikeuden 18.9.2020 antama päätös on selkeyttänyt asiaa koskevaa oikeudellista tilannetta.

Kirkkolain 5 luvun 3 §:n mukaan papille, joka ei ole pysynyt kirkon tunnustuksessa, tuomiokapituli voi antaa kirjallisen varoituksen tai pidättää hänet pappisvirasta vähintään yhdeksi ja enintään kuudeksi kuukaudeksi. Jos pappi ei ole pappisvirasta pidättämisen kuluessa pyytänyt eroa pappisvirasta tai osoittanut tahtovansa pysyä kirkon tunnustuksessa, tuomiokapituli määrää hänet menettämään pappisvirkansa.

Papille, joka toimii vastoin pappisviran velvollisuuksia ja pappislupausta tai laiminlyö niitä taikka käyttäytyy papille sopimattomalla tavalla, tuomiokapituli voi asian laadun mukaan antaa kirjallisen varoituksen tai pidättää hänet pappisvirasta vähintään yhdeksi ja enintään kuudeksi kuukaudeksi. Jos papin sopimaton käyttäytyminen, laiminlyönnit pappisvirassa tai käyttäytyminen muutoin osoittaa hänet ilmeisen sopimattomaksi olemaan pappina, tuomiokapituli voi määrätä hänet menettämään pappisviransa.

Säännöksen mukaan toimivaltainen päättämään asiasta on tuomiokapituli eikä piispa voi itsenäisesti tehdä asiasta päätöstä. Tuomiokapitulilla on harkintavalta sen osalta, pitääkö se perusteltuna määrätä säännöksessä tarkoitetuissa tapauksissa seuraamusta. Kirkkolaki ei siis edellytä, että samaa sukupuolta olevan parin vihkineelle papille on määrättävä kirkkolain 5 luvun 3 §:ssä mainittu seuraamus.

Kantelija on kantelussaan viitannut myös uskonrauhan rikkomiseen sekä kiihottamiseen kansanryhmää vastaan. Tuomiokapituli toteaa, että rikoslaissa säädettyjen tunnusmerkistöjen toteutumisen arviointi ei kuulu tuomiokapitulin toimivaltaan vaan rikoslain soveltaminen kuuluu yleisille tuomioistuimille.

Piispainkokous on laatinut 21.10.2020 päivätyn arvion korkeimman hallinto-oikeuden 18.9.2020 tekemän ratkaisun vaikutuksista Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. Arviossaan piispainkokous on viitannut 6.8.2020 kirkolliskokoukselle antamaansa vastaukseen, jossa todettiin, että ”kysymys samaa sukupuolta olevien parisuhteista ja avioliitosta on aidosti moniulotteinen asia teologisesti ja inhimillisesti. Asiassa voidaan perustellusti päätyä erilaisiin johtopäätöksiin, kuten perustevaliokunnan mietinnössä 1/2018 on kuvattu. Avioliittokäsityksestä vallitsevia erimielisyyksiä kirkossa ei siten voida kokonaan ratkaista kaikkia tyydyttävällä tavalla. Tämä ei poista velvollisuutta käydä kunnioittavaa keskustelua ja pyrkiä sovittamaan yhteen eri näkemyksiä ja toivomuksia. Yhtä mieltä ollaan siitä, että pyrkimys alistaa, eristää, erottaa tai nujertaa vastakkaisella kannalla oleva kirkon työntekijä, jäsen tai hengellinen liike ei ole oikea ratkaisu. Ketään ei tule pakottaa muuttamaan avioliittokäsitystään eikä toimimaan vastoin vakaumustaan.” Johtopäätöksensä piispainkokous on todennut, että tuomiokapituleilla on oikeus määrätä seuraamuksia papeille, jotka ovat vastoin kirkon avioliittokäsitystä ja annettuja ohjeita vihkineet avioliittoon samaa sukupuolta olevia pareja. Esille tulleita vihkimisiä käsitellään tapauskohtaisesti. On syytä harkita pidättyväisyyttä seuraamusten määräämisessä.

Yhteenvetona tuomiokapituli toteaa, ettei kirkkolaki edellytä seuraamuksen määräämistä samaa sukupuolta olevan parin vihkineelle papille. Seuraamuksen määräämisestä ei päättä piispa, vaan asia kuuluu tuomiokapitulin toimivaltaan. Piispainkokous on 21.10.2020 päivätyssä lausunnossaan ilmaissut, että seuraamusten määräämisessä on syytä harkita pidättyväisyyttä.

Edellä esitetyn perusteella tuomiokapituli toteaa, ettei piispa Laajasalo ole syyllistynyt virkavirheeseen tai muutoin lainvastaiseen taikka piispan tai pappislupauksen vastaiseen menettelyyn. Piispa Laajasalon toiminta ei myöskään ole ollut ristiriidassa piispainkokouksen kannanottojen kanssa. Tuomiokapituli toteaa, ettei kantelu anna aihetta toimenpiteisiin.

Hallintolain 53 d §:n mukaan päätökseen ei saa hakea muutosta.